Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 507133

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	22 juli 1997
Kadaster deel/nr	82657/122

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Harlingen	Harlingen	Fryslân

*Straat**	*Nr**	*House letter**	*Toev.**	*Postcode**	*Woonplaats**	*Situering*	*Locatie*
Grote Bredeplaats	6 C	C		8861 BB	Harlingen		
Grote Bredeplaats	6 D	D		8861 BB	Harlingen		
Grote Bredeplaats	6 E	E		8861 BB	Harlingen		
Grote Bredeplaats	6 A	A		8861 BB	Harlingen		
Grote Bredeplaats	6 B	B		8861 BB	Harlingen		
Grote Bredeplaats	6			8861 BB	Harlingen		

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Harlingen	A			4976

*Omschrijving***

Inleiding

Het POSTKANTOOR aan de Grote Bredeplaats 6 te Harlingen is in 1897 gebouwd in neogotische stijl. Deze bouwstijl, gecombineerd met een aantal traditionele elementen, heeft deze categorie gebouwen een zeer herkenbaar uiterlijk gegeven: vandaar de naam "postkantorengotiek". Het ontwerp is van architect Cornelis Hendrik Peters, geboren in 1847 te Groningen. Peters was een pupil van architect P.J.H. Cuypers uit Amsterdam, op wiens bureau hij vanaf 1866 als opzichter werkte. Rond 1870 begon hij zelfstandig opdrachten uit te voeren. In zijn ontwerpen volgde Peters de theorieën van Viollet-le-Duc en het 18de-eeuwse rationalisme. Daarnaast heeft de stijl van architect Cuypers altijd een grote invloed gehad op zijn ontwerpen. Peters vond dat ieder bouwonderdeel een functie moest hebben; dat gewerkt moest worden vanuit een "open plattegrond", die ontstaat vanuit de behoefte aan ruimte en niet uit drang naar symmetrie; hij vond de baksteen het volwaardige bouwmateriaal. Voor zijn werk gebruikte hij ook elementen uit de

Noord-Duitse Baksteengotiek. In 1876 werd hij bouwkundige bij het Ministerie van Financiën. De uitbundige gotische decoratieve elementen, die hij tot 1897 gebruikte, zijn in het ontwerp voor dit postkantoor enigszins vereenvoudigd of achterwege gelaten. Het postkantoor is gebouwd in een moeilijke periode, waarin de posterijen niet tevreden waren over de rijksbouwmeester. Zij vonden de kosten voor zijn gebouwen te hoog en ook voldeden zij niet aan de gestelde eisen. Om ontslag te voorkomen zag Peters zich genoodzaakt om zijn ontwerpen sorberder te maken. Het postkantoor te Harlingen is in deze 'versoberde' periode gebouwd, evenals de andere postkantoren die architect Peters in Friesland bouwde tussen 1897 en 1913 in Akkrum, Bergum, Bolsward, Dokkum, Drachten, Franeker, Heerenveen, Joure, Leeuwarden, Lemmer, Noordwolde, Sneek, Terschelling, Vlieland, Wolvega en Workum.

Het INTERIEUR van het postkantoor is verbouwd en komt niet in aanmerking voor de bescherming van rijkswege.

Omschrijving

Het Harlinger postkantoor is naar het noorden georiënteerd. De verhoogde stoep voor de vijf traveeën-brede voorgevel wordt begrensd door een bakstenen muurtje met twee lage en twee hogere bakstenen pilaartjes. De 'bordes-achtige' stoep is via een trapje van drie treden te bereiken. De plattegrond van het gebouw is rechthoekig. Het pand heeft boven de twee bouwlagen een zolderverdieping. Het zadeldak, waarop twee schoorstenen staan, wordt gedekt door Lucas IJsbrandspannen. Het kantoorgebouw is in bruine bakstenen opgetrokken. De hoge plint is van natuursteen. De voorgevel wordt regelmatig verdeeld door de vijf traveeën. De bakstenen gevel wordt versierd door gepleisterde banden tussen de vensters en een gepleisterde band tussen de eerste en de tweede bouwlaag. In de eerste bouwlaag zijn rechts twee houten ingangsdeuren met zesdelig panelensnijwerk geplaatst; links ervan zijn drie vensters. In het meest linker venster is recent een betaalautomaat geplaatst. Boven de deuren zit een segmentboog met gepleisterde aanzet- en sluitstenen. In het gepleisterde trommelveld boven de rechtse ingangsdeur is het jaartal MDCCCXCVII aangebracht, in het trommelveld boven de linkse een hoorn met bliksem. Boven de deuren twee drielichtvensters met bakstenen deelstijlen en segmentboog met gepleisterde aanzet- en sluitstenen. Deze doen als het ware dienst als bovenlicht en bevinden zich op dezelfde hoogte als de bovenlichten van de ernaast geplaatste vensters. Deze zijn zesruits en ook van segmentboogvormige strek voorzien. In de tweede bouwlaag zitten vijf zesruitsvensters met dubbele segmentboog en dubbele gepleisterde aanzet- en sluitstenen. Onder de daklijst bevindt zich een boogfries. Op de dakhelling zijn twee kleine bakstenen dakkapellen geplaatst waarop een overhellend leiendakje ligt met wolfeind, windveer en pironnen. De westelijke en oostelijke zijgevels grenzen aan de ernaast liggende panden. Alleen de toppen zijn zichtbaar: midden in de geveltop zitten twee smalle verticale zeslichten. Vanaf deze hoogte en tussen de vensters worden de toppen gemarkeerd door een risalerende en licht uitstekende piron met bekroning. De topgevels zijn gedecoreerd met gepleisterde banden, die op dezelfde afstand van elkaar zijn geplaatst als de banden op de voorgevel. De achtergevel is zowel vanaf de straat als vanaf de achterzijde niet zichtbaar. Hij is, op een klein venster na in het er tegenaan gebouwde lagere gedeelte, niet gewijzigd. Dit valt op te maken uit de niet gedateerde tekening die voor de laatst genoemde wijziging is gemaakt. De tekening toont een achtergevel die uit twee vrijwel symmetrische delen bestaat, waarin in de eerste bouwlaag zesruits vensters met getoogde strekken zijn geplaatst. Voor de gevel is een lager bouwgedeelte geplaatst, waarvan het rechter deel onder schilddak. In deze gevel bevinden zich, van links naar rechts, een deur -die het kleine venster heeft vervangen- een brede inrijdeur en drie kleine vensters.

Waardering

Het postkantoor te Harlingen, ontworpen in 1897 door Rijksbouwmeester C.H. Peters is van cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
*** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 28 march 2024

- als bijzondere uitdrukking van een culturele en sociaaleconomische ontwikkeling;

- voor de geschiedenis van de architectuur; - voor het oeuvre van de architect;

- als bijzondere uitdrukking van een typologische ontwikkeling; - als typerend voorbeeld in de ontwikkeling van een bouwstijl genaamd "postkantorengotiek", die het uiterlijk van deze categorie gebouwen voor een lange periode heeft bepaald;

- wegens de hoogwaardige esthetische kwaliteit van het ontwerp;

- wegens het bijzondere materiaalgebruik en de ornamentiek;

- wegens zijn betekenis voor het aanzien van deze plek in de stad, dicht bij de haven;

- wegens de aanzienlijke architectonische gaafheid van het exterieur;

- in relatie tot de visuele gaafheid van de stedelijke omgeving.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Bestuursgebouwen, rechtsgebouwen en overheidsgebouwen	Overheidsgebouw	Postkantoor